

D'on venim? - Història del centre

PINZELLADES SOBRE LA HISTÒRIA DEL COL·LEGI SALESIÀ DE MATARÓ

El matrimoni Antoni Cuyàs i Santpere i Maria Segarra i Puig

El col·legi salesià Sant Antoni de Pàdua va ser fundat l'any 1905 gràcies a la generositat del matrimoni d'Antoni Cuyàs i Santpere, fill de la ciutat de Mataró, i de la seva segona esposa, Maria Sagarra i Puig, de Vilassar de Mar.

Encara que les bases de la presència salesiana a Mataró es deuen, sens dubte, al senyor Cuyàs, quasi no va tenir temps de realitzar el seu propòsit: va morir al setembre de 1890, als 88 anys. Es pot dir que el títol de veritable realitzadora i emprenedora de l'obra, correspon la Sra. Maria Sagarra i Puig.

Ja a l'estiu de 1889, els esposos Cuyàs van convocar a Mataró al superior dels Tallers de Sarrià, Don Joan Branda. La senyora Maria li va explicar el projecte del seu marit i li va preguntar si els salesians estarien disposats a secundar-lo. El salesià va quedar molt satisfet i va prometre la seva plena col·laboració. Però, lamentablement el Sr. Cuyàs va morir a l'any següent i no es va poder anar més enllà. De totes maneres, el P. Branda va informar-ne al Rector Major, Sr. Miquel Rúa, i aquest va enviar a Don Felip Rinaldi a Sarrià les perspectives que semblaven sorgir a Mataró i així va decidir visitar a la família Cuyàs.

La sintonia entre el matrimoni fundador i els salesians va adquirir nou relleu amb la col·locació de la primera pedra de la petita església del futur centre.

Va ser en aquest moment quan va sorgir un dubte: Una casa de beneficència per a nens pobres – aquest era el somni de Cuyàs – o un centre d'educació on es poguessin formar també els futurs joves salesians? La disparitat de criteris no va facilitar la tramitació del projecte. Mentrestant Don Felip Rinaldi era escollit superior provincial el 1892 i el 1901 va ser traslladat a Torí, mentre que la senyora Maria Sagarra moria el 17 de gener de 1903, als 66 anys.

Salesians: un col·legi internat

Fou al 1903 quan els marmessors del senyor Cuyàs van visitar el llavors Provincial P. Manuel Benet Hermida. Les condicions i els termes del contracte inicial s'havien suavitzat. Va ser el Cardenal Casañas qui es va convertir en el mediador del tema, acceptat per totes dues parts.

Així es va arribar a l'acord final d'impartir l'ensenyament de batxillerat a Mataró. Però a la ciutat ja hi havia altres escoles regentades pels Escolapis i pels Maristes que atendien majoritàriament alumnes de la ciutat. Per això el nou centre dels Salesians s'havia d'orientar com a col·legi/internat, per a acollir, prioritàriament, alumnes de poblacions del Maresme i també d'altres comarques catalanes, donant prioritat a les famílies senzilles.

La inauguració

L'obra salesiana de Mataró (amb 20.000 habitants en aquell moment) va tenir ja una data significativa: el 24 d'abril del 1905, dia que recorda la commemoració mensual de Maria Auxiliadora. El seu primer director va ser el P. Josep Calasanz Marquès. El col·legi comptava, inicialment, amb 50 alumnes interns. S'hi van fer presents autoritats civils i eclesiàstiques de la ciutat i la banda de música dels Tallers Salesians de Sarrià. Es va beneir primer l'edifici. El col·legi portaria el nom de Sant Antoni de Pàdua, en record del seu fundador. Després de la missa es va cantar el Te Deum com a acció de gràcies per la casa salesiana ja feliçment iniciada.

Des dels primers dies, reporters i visitants no van deixar de proclamar les meravelles del lloc triat: un enclavament allunyat del centre de la ciutat i elevat en la part nord, entre el mar i la muntanya i envoltat de vinyes i pins que proporcionaven una atmosfera pura, perfumada i saludable.

Els salesians, per la seva part, endevinant el futur desenvolupament urbanístic de la zona, van adquirir una sèrie de terrenys i així es va anar ampliant l'espai destinat a l'edifici del col·legi.

Va ser al 1914 quan es va beneir l'església semipública, de línies gòtiques, dedicada a Maria Auxiliadora.

Els primers anys del col·legi

Durant el primer curs complet, 1905-1906, els salesians que atendien la casa eren 12. I ja al curs 1918-1919 van arribar a ser 22. Uns eren sacerdots, d'altres seminaristes i alguns altres coadjutors dedicats al manteniment, a l'hort i a la granja.

No podem deixar d'esmentar el P. Josep Calasanz, primer director del col·legi (1905-1916), nomenat posteriorment superior provincial i que sofriria martiri durant la guerra civil espanyola del 1936-39.

El pacte inicial de limitar l'acció educativa dels salesians a nens i joves del Maresme i d'altres comarques va suposar una majoria d'alumnes interns al centre. Malgrat això, el procés de creixement numèric que va anar experimentant l'obra era constant i en totes les seccions: ensenyament primari, batxillerat i estudis de comerç... Si el 1905 s'iniciava amb 50 alumnes, al 1912 ja eren 100 i als 25 anys, al curs 1929-1930, superaven els 260. En arribar la Guerra Civil ja eren 300.

La serietat en els estudis, l'educació impartida amb el Sistema Preventiu i les possibilitats de l'internat van anar suscitant l'interès de les famílies. La majoria dels alumnes optava pels estudis de batxillerat, de sis anys de durada. Els altres, s'apuntaven als cursos de comerç, de quatre anys.

Les pàgines de la revisteta Joventut Salesiana (des de 1909) i les Memòries Escolars (des de 1917) anaven detallant la vida normal del col·legi i totes les seves activitats. Tots aquests documents es conserven als arxius del col·legi, acuradament guardats.

Un element important de la vida associativa i religiosa dels alumnes va ser la pertinença d'un bon grup de nens i joves, amb millor comportament i vida cristiana, a les Companyies, la de Sant Luís, la del Santíssim Sagrament (1929), o a l'Associació de Joventut Missionera que fomentava la vivència missionera, així com el Clergat Infantil, Molts d'ells es van implicar decididament en les campanyes religioses i formatives del centre.

Cal destacar que abans del 1912 ja existia en el col·legi l'Associació d'Antics Alumnes de Mataró, avui alumni.

Arriba la República i la Guerra Civil

El 14 d'abril del 1931 es va proclamar la república també a Mataró. Malgrat els problemes suscitats, es va anar mantenint l'activitat escolar amb una certa tolerància, de manera especial el curs 1933-34. Els salesians van haver de deixar la sotana i vestir de seglar. I per prevenir possibles dificultats i l'expulsió de la comunitat, es va construir al bosc un edifici, l'anomenada "Casa blanca." Però les classes no es van interrompre. Així i tot, es van poder celebrar amb solemnitat les festes de la canonització de Sant Joan Bosco (abril de 1934).

Una altra contesa es va viure amb la Guerra Civil (1936-39). El mes de juliol de 1936, la política de tolerància del municipi de Mataró va preservar a la comunitat salesiana: no va haver-hi saquejos ni detencions. No

obstant això, el dimarts 21 de juliol, un grup de revoltosos es va presentar als locals del col·legi amb una pregunta molt concreta: “On són les armes?”

“No hi ha armes” – els respon el llavors director del col·legi, D. Modest Bellido-. I ell mateix es va oferir a acompanyar-los per les dependències del col·legi. Mentre anaven registrant les aules, se li va ocórrer al director la feliç idea de preguntar als milicians si havien dinat. Com que van respondre que no, va manar preparar-los un bon àpat. En un ambient distès, la milícia va declarar confiscat el col·legi, però van assegurar la protecció del professorat: els salesians i el personal de servei podrien romandre a la casa per fer-se càrrec del seu manteniment.

Hospital militar de les brigades internacionals

L'edifici es va convertir en un Hospital de Sang (al 1938 eren més de sis-cents els atesos dins l'edifici) que atenia les Brigades Internacionals. D'aquesta manera, el Col·legi Salesià es va convertir en un “oasi” a la ciutat, i la Casa Blanca, en un refugi per a salesians i eclesiàstics. Això sí, el col·legi canviava el seu nom. Des d'aquell moment es diria Escoles Joaquim Costa, encara que en realitat, mai van arribar a funcionar com a escola.

Diverses famílies de Mataró van acollir generosament a casa seva nois del col·legi, posant en risc la seva vida. Així va ser, per exemple, amb les famílies Nonell, Miracle, Bartra, etc..

Lamentablement, a l'agenda d'un jove salesià que intentava passar la frontera, hi van trobar noms i adreces de companys i salesians. El van apallissar fins que revelà el refugi salesià de Mataró. La detenció no es va fer esperar: els 14 salesians que residien al col·legi van ser detinguts i conduïts a presó.

La casa salesiana torna a florir.

Alliberada la ciutat de Mataró el 27 de gener de 1939, als tres dies, els salesians ja van poder tornar a casa i immediatament es van posar a la feina, atès que els alumnes trucaven a la porta. Es va poder recuperar bona part del mobiliari. I el magnífic retaule neogòtic de l'altar major de l'església, intacte, va tornar a lluir amb tota la seva esplendor. No sols això, sinó que es van emprendre noves construccions com el teatre. A més, els baixos del teatre, es van convertir en dependències de l'Oratori Festiu dominical, que va entrar en funcionament el 8 de desembre del 1945, recordant la trobada de Don Bosco amb Bartolomé Garelli (1841) i dirigit de manera especial “per als nens que no tenien escola ni lloc per a jugar”.

Amb l'impuls demogràfic i nous barris, reneix l'activitat escolar i educativa.

Amb la represa de les activitats escolars i educatives al curs 1939-1940 el nombre d'alumnes superava els 300, lleugerament superior al de 1935-1936. D'altra banda, amb el naixement del barri de Cerdanyola i el fort impuls demogràfic de col·lectius procedents de tota Espanya, la ciutat de Mataró va passar de 19.704 habitants, a principis de segle, a uns 30.000 el 1949. Aquesta situació va propiciar trencar la norma de no admetre alumnes de Mataró, amb la qual cosa l'internat va quedar complementat amb alumnes migpensionistes i externs. D'aquesta manera, a poc a poc, el col·legi i l'activitat salesiana es van anar vinculant més als nous barris pròxims que anaven emergint amb gran força: Cerdanyola, Pla d'en Boet, Peramàs, la Llàntia...

Al curs 1949-50 els alumnes eren 440. Ja no s'hi cabia al col·legi. Si els salesians el 1939 eren 11 de Comunitat, al 1950 ja eren 23. Va ser en aquests anys 50 quan a l'edifici escolar se li va afegir un altre pis més que va permetre millorar noves instal·lacions del col·legi i un espai per a la residència de la Comunitat Salesiana.

A la fi dels 60 es van ampliar els espais esportius en cobrir el torrent. Es va asfaltar el pati principal, col·locant-

hi el mosaic de la figura de Domènec Savio, es va construir el frontó, un gran camp de futbol, una pista poliesportiva a l'antiga pineda i una piscina. També es va remodelar el jardí d'entrada per a possibilitar des d'allí l'ingrés al col·legi i als despatxos com entrada principal.

Juntament amb l'activitat escolar, anaven sorgint quantitat de propostes formatives, religioses, lúdiques i socials. Molts antics alumnes recorden aquest ressorgir de la Casa Salesiana amb gran il·lusió, no només per la seva exigència en els estudis i la disciplina sinó també per activitats i experiències formatives complementàries que han influït seriosament en les seves vides i que no han oblidat.

Va ser el curs 1976-77 quan el col·legi va obrir també les seves portes a les noies, en règim de coeducació.

Don Boni, un cor oratorià.

Un salesià que ha estat recordat i celebrat per moltes generacions escolars va ser Don Bonifacio Rollizo López, popularment D. Boni.

Va ser destinat a Mataró per primera vegada de l'any 1945 al 51 i, posteriorment, del 1951 al 1984. Es pot dir, doncs, tota una vida – ¡36 anys! – Aquí va lliurar la seva dedicació a alumnes, salesians i a tots els que s'hi acostaven. Home extraordinàriament senzill, alegre, acollidor que irradiava simpatia i bon humor al seu voltant, ocurrent i sempre envoltat de nens al pati. Per a molts d'ells va ser el confessor, catequista i "infermer", en qui tots hi podien veure reflectida la imatge viva de Don Bosco al mig d'ells. El dia abans de la seva mort encara passejava pel pati amb els seus nens. Poc abans de complir els 80 anys, el 1984, el seu cor oratorià va deixar de bategar. La seva memòria és recordada cada any, en la festa dels Antics Alumnes, davant el monòlit que ells li van aixecar al pati de Don *Boni.

Les noces d'or del col·legi.

Les festes de la celebració de les noces d'or del Col·legi, en el 1955, essent director D. Antoni Martínez Azcona, van ser precedides per una àmplia propaganda, que ocasionà una multitudinària trobada dels antics alumnes. Més de 700 joves de totes les promocions van assistir a la Missa d'Acció de Gràcies presidida per l'Arquebisbe de València, el salesià Monsenyor Marcel·lí Olaechea. Aprofitant aquesta avinentesa es va procedir a inaugurar el monument en honor del màrtir D. Josep Calasanz, obra de l'artista Joan Puigdollers, i a imposar la medalla del treball al salesià coadjutor Sr. Antoni Más Sala, cuiner del col·legi de qui es pot dir que tota la seva vida la va passar a Mataró, amb algunes petites absències durant la guerra i fins a la seva mort, el 1969, als 89 anys d'edat.

Innovació en activitats educatives i d'esports

El curs 1969-70 el nombre d'alumnes al col·legi ja era de 625. I encara que la majoria provenien de poblacions de la costa, de l'interior i de Barcelona, a poc a poc es va anar preferint als que arribaven de poblacions on no poguessin seguir els seus estudis, la majoria migpensionistes i interns i, també, dels nous barris veïns.

Amb aquest renéixer escolar i educatiu es van iniciar també tota una sèrie d'activitats complementàries i de cap de setmana: teatre, cinema, esports, passejos i excursions, cant coral, del qual va sorgir el Grup Verderol, que amb els anys va derivar en la coral Primavera per la Pau....

Si en els primers anys del col·legi només es practicava el futbol, en els anys 60 es va introduir la pilota basca, el bàsquet, l'hoquei sobre patins i altres esports.

Certament, els espais esportius dels quals disposava el col·legi afavorien aquestes activitats complementàries, que han donat també a l'esport il·lustres figures en diverses disciplines.

Implicació en el barri de Cerdanyola.

El barri de Cerdanyola, al costat del col·legi, havia anat creixent molt ràpidament a partir d'immigració espanyola, la majoria molt jove. Si el 1950 comptava amb unes 1.000 persones, al 1965 eren 15.000 i al 1991 havia arribat a 27.406 habitants, procedents ja de moltes cultures i països.

Sensibles als nous temps, laics i salesians es van fer presents en aquesta barriada en contínua expansió.

L'any 1961 es va erigir la parròquia de María Auxiliadora, a la qual pertany el col·legi i amb la qual es continua col·laborant estretament.

L'atenció a nens i joves, nois i noies del barri es va iniciar en els baixos del teatre, encara que posteriorment es va traslladar a un local construït davant del teatre com a Oratori Festiu (Esplai) i va arribar a ser el local de trobada i acolliment de joves i de la gent del barri. Va ser aquí on principalment es va centrar la seva acció apostòlica, on hi van deixar profunda petjada el salesià Manuel Serrano (des del 1944 al 1955); alguns estudiants del Seminari de Martí-Codolar; un salesià emprenedor i dinàmic, D. Francesc Cortés (1965-1970) que va obrir l'Oratori a activitat diària (1966) i va aglutinar molts joves en l'equip de futbol ORSA (Oratori Salesià). D'aquí va néixer la idea posterior de crear un Centre Juvenil, amb un record especial per a D. Rafel Juncadella.

El senzill detall d'obrir el 1970 una entrada al col·legi i als patis des del carrer Salesians, estalviava l'ingrés per l'entrada principal i, providencialment, va suposar també una obertura molt significativa al barri de Cerdanyola.

Així mateix, i amb una voluntat de portes obertes, durant l'estiu no es descansava. Era el moment en què s'acollien a les instal·lacions del col·legi fills d'obrers de La Seda i de Nestlé, animats per estudiants del Seminari Salesià que treien alguns títols acadèmics, etc... Realment, un col·legi sempre de portes obertes.

No és d'estranyar que amb l'ordenació urbana de la ciutat s'anessin posant noms salesians a diversos carrers del barri: Maria Auxiliadora, Sant Joan Bosco, Sant Domènec Savio, Salesians, Calasanz Marquès...

El barri de la Llàntia

Entre els anys 1958-60, va néixer un altre barri nou a la perifèria de Mataró, el de la Llàntia, pròxim també al col·legi. De seguida es va detectar la conveniència d'una resposta urgent a les seves necessitats, de manera especial en la tasca d'escolarització i atenció cristiana. La resposta inicial va néixer del zel d'un nou i apostòlic salesià, D. Josep Echarri, al col·legi del 1960 fins al 1970 i, posteriorment, entre el 1975 i el 1977, que és qui va emprendre la tasca d'habilitar una barraca al barri que es va fer servir com a escola i capella. Allà mateix s'hi celebrava cada diumenge una missa per als feligresos del barri. També es va veure la necessitat de tenir un centre social que igualment va servir com a església fins al seu trasllat a uns baixos cedits per la família Orozco, al carrer Galícia. Passats uns anys, el 24 de maig de 1987, es va col·locar la primera pedra de l'actual església de Sant Joan Bosco. Amb el treball i l'aportació dels seus habitants, es va poder inaugurar, el 28 de gener de 1990, com a església vicària de la parròquia de Maria Auxiliadora.

Per aquell temps, el 1977, el seminari salesià de Girona es va traslladar a l'edifici dels Salesians de Mataró. Salesians i joves de la Residència d'Orientació Vocacional es van anar implicant generosament en el treball pastoral i recreatiu del barri. Com a mitjà de comunicació i de compromís, van crear una senzilla publicació, La veu de la Llàntia. Res d'estranyar que l'Església i el patró del barri, hagin estat sota la protecció de Sant Joan

Bosco. El primer salesià responsable de la nova església va ser en Narcís Frigola.

L'entusiasme i l'adhesió que va suscitar el lliurament generós del P. Echarri queden plasmats a la làpida que perpetua el seu record al centre social del barri. Com a curiositat val a dir que el 2012 es va incorporar a la Colla Gegantera del barri un gegant representant al P. Echarri, que porta a la mà dreta un llum d'oli (llàntia), símbol del barri, i a l'esquerra, una pala sobre l'espatlla, recordant la seva aportació a la construcció de l'entorn. Una manifestació més de la sèrie de respostes a les inquietuds sempre renovades de la Congregació Salesiana cap a les classes més populars i desfavorides.

La Família Salesiana

La Família Salesiana: Comunitat religiosa, Antics Alumnes, Associació de Maria Auxiliadora i Salesians Cooperadors, s'ha implicat sempre en les activitats que s'han portat a terme. Ja s'ha indicat que abans del 1912 ja existia al col·legi la branca de l'Associació d'Antics Alumnes Salesians que en diversos moments de la història del col·legi han ofert una excel·lent col·laboració escolar, esportiva i social. Un moment important de trobada s'ha anat mantenint en la tradicional Festa de la Unió.

Una característica molt salesiana ha estat la devoció a Maria Auxiliadora. L'Associació de Maria Auxiliadora (ADMA) de Mataró va ser fundada el 2 de febrer del 1920 i en les cròniques dels anys 1954-55 ja es parla d'unes quatre-centes persones inscrites a l'associació i que al 1961-62 ja comptaven amb més de 650 senyores que rebien a casa seva la capelleta de Maria Auxiliadora amb una exemplar implicació pastoral i caritativa. Ha estat tradicional, també, el repartiment anual del calendari de Maria Auxiliadora.

Altrament, a les cròniques dels anys 1959-61, es parla d'un grup significatiu d'uns 80 inscrits com a salesians cooperadors, sensibles a la realitat espiritual i social del barri i en col·laboració amb algunes parròquies de la ciutat. Una realitat que es va anar diluint amb el pas del temps.

En aquests últims anys hi ha hagut una nova revifada dels salesians cooperadors. Actualment hi ha un grup de salesians cooperadors, i alguns aspirants, que animen l'obra i s'impliquen en l'animació de la pastoral juvenil.

La nova església del col·legi

Si l'església original del col·legi es va beneir el 29 de novembre de 1914, va ser en la festa de la Immaculada de 1963 quan va experimentar una notable transformació. Davant la necessitat de nous espais per al centre que anava creixent, es va optar per dedicar la part baixa de l'església a una sala d'activitats múltiples, conferències, reunions i nous despatxos.

La part superior es va continuar utilitzant com església per a les celebracions dels alumnes i oberta a algunes famílies veïnes, amb accés des de les instal·lacions del col·legi.

El retaule de l'església, confeccionat en els tallers de Sarrià, es va oferir al Col·legi dels Salesians de Ciutadella (Menorca) que disposava d'unes dimensions similars a les que tenia el col·legi de Mataró. Allà es conserva avui. Val a dir que en aquest retaule hi ha les primeres obres del famós l'escultor Pablo Serrano que era en aquell moment estudiant de les escoles professionals de Sarrià, lloc on es va realitzar.

La confraria de la Verónica.

La Confraria de la Verónica va néixer per iniciativa del director del col·legi, D. Ricard Nàcher durant el seu directorat (1946-52) animat, de manera especial, pels Antics Alumnes que van sufragar la realització del pas,

amb les imatges de la Verónica, obra de Sr. Gaspar Mestres, de les Escoles Professionals de Sarrià. El conjunt es va beneir i va sortir en processó des del 1952 fins a la supressió de les processons a Mataró.

L'any 1992 el director D. Josep M. Camprubí, juntament amb pares d'alumnes i alguns AA.AA, van reiniciar la Confraria amb la restauració de les imatges, buscant un suport al pas, confeccionant les túniques i caputxes i sortint novament ja el Divendres Sant d'aquell mateix any en la processó de Mataró, actualment Patrimoni Cultural de la Ciutat. En anys posteriors, acompanyava el pas una banda de cornetes i tambors, pròpia del col·legi. El 2016 va ser reconeguda com a part de les agrupacions de Confraries Salesianes de la Inspectoria M. Auxiliadora. És el pas de la ciutat amb més figures (4) i el primer que va incorporar rodes per a les processons.

L'entitat col·labora habitualment amb Caritas, ONG Salesiana i en accions benèfiques del barri i de l'església local.

Adaptació a nous temps i participació dels laics

Els barris pròxims al col·legi anaven creixent a bon ritme. A mesura que s'anaven creant nous centres d'ensenyament en poblacions veïnes i es facilitaven les comunicacions, el col·legi es va anar obrint preferentment a aquests barris d'immigració, disminuint el nombre d'interns i augmentant el de migpensionistes fins a arribar a la supressió progressiva de l'internat, el 1978, després d'haver-lo ofert durant 73 anys. També la secció de Comerç, que s'impartia des de l'inici del col·legi, va córrer la mateixa sort i va concloure amb el curs 56-57.

Va ser una nova ocasió per a que l'Obra Salesiana continués adaptant-se als nous temps. Als anys 70, gràcies a la supressió de l'internat, es va originar una reconversió dels espais del col·legi: accessos, despatxos, menjadors, audiovisuals, pretecnologia, laboratoris... Al mateix temps, es van construir una pista poliesportiva, la piscina i el pati del parvulari.

La nova Llei General d'Educació (LGE, 1970) va exigir una nova estructura escolar iniciant els cursos d'EGB (curs 1972-73), BUP (curs 1975-76, que seria mixt des del curs 1976-77) i un COU, inicialment associat amb altres escoles religioses de Mataró, amb seu a l'Escola Pia de Santa Anna i posteriorment, al curs 1990-91, ja es impartir als Salesians, amb la participació del Col·legi del Cor de Maria.

Com a oferta complementària no obligatòria al cicle d'estudis, es van iniciar també el curs 1972-73 unes classes de parvulari per a fills de famílies treballadores, però no van tenir èxit, en resultar costoses per no ser subvencionades. Es van suprimir el curs 1976-77, havent-hi assistit uns 207 alumnes en aquest petit espai de temps. Com a indicació, durant els anys 80 el nombre total d'alumnes al col·legi va oscil·lar entre els 850 i els 900. Serà més tard, en el curs 1999-2000, quan es va reiniciar la nova secció del parvulari.

Al curs 1982-83 es va implantar progressivament la coeducació en tot el col·legi, encara que ja existia al batxillerat des del curs 1976-77.

Si fins al 1970 tota la gestió de l'Obra Salesiana la portaven a terme els religiosos salesians, una nova mentalitat de la Congregació Salesiana i la reforma educativa van afavorir obrir les porta a la col·laboració progressiva de professors i professores seglars. Si al 1980 hi havia 9 salesians i 24 professors laics, al 2005 els professors eren 54.

Un paper molt important en l'animació escolar el va tenir la participació dels pares en l'AMPA, amb el lema nascut als inicis dels 90: "L'AMPA som tots." Es van redactar els seus estatuts entre el període 1992-96, oferint també una normativa per a beques als alumnes, organització de moltes activitats, com els Jocs Florals, Escola de Pares, etc. També amb la seva embranzida, es va formar l'any 2001, la Colla Geganterera amb el gegant TON que representa Salesians Mataró.

Progressivament, des del curs 1995-96, els laics van anar assumint tasques directives en el funcionament del col·legi, en plena sintonia amb l'esperit educatiu salesià.

El Centre Juvenil Salesià

L'Oratori festiu, que ja hem presentat més amunt, amb el temps, va donar origen i va tenir la seva continuïtat en el Centre Juvenil Salesià. Els nois i noies havien anat creixent i necessitaven una nova estructura.

Va ser així com va néixer, amb l'embranchada del llavors director, D. Manel Puyol, i l'arribada (1969-70) del salesià Rafel Juncadella, una realitat que va marcar una nova època: la creació d'un Centre Juvenil Salesià. En aquest mateix curs, d'acord amb les noves línies marcades pels Capítols Generals dels Salesians, van ser ells els qui van reprendre la tasca de convertir els patis i instal·lacions del col·legi en un gran centre social per a tot el barri.

El gran artífex i apòstol va ser D. Rafel Juncadella. El 16 de febrer de 1970 es va iniciar una petita Comunitat d'ADSIS que animaria el nou Centre Juvenil amb l'atenció a grups de nois i noies més grans de 14 anys per a aprofundir temes de formació humana, político-social i cristiana, combinades amb diverses activitats lúdiques, de convivència i campanyes solidàries i culturals obertes a tota la ciutat. L'atenció als més de dos mil joves que van passar per aquest Centre durant la seva existència, es va convertir, sens dubte, en un element integrador de l'activitat social i de la cultura catalana del barri.

És també en aquest ambient que va néixer en el 1974 el grup musical "Verderol," liderat per en Genís Mayola com opció al "servei de les causes justes", grup que va obtenir gran reconeixement i premis i que, amb el pas del temps, es va convertir en l'actual coral "Primavera per la pau".

En el curs 1976-77 el Centre va entrar en una petita crisi i una progressiva dispersió. Les raons van ser diverses: falta de coordinació amb el Centre prejuvenil i diversitat d'objectius, el canvi de destí de salesians, entre ells, el de Rafael Juncadella el 1977. Tot això va significar la mort del Centre Juvenil Salesià. De totes maneres, no havia estat un treball inútil, perquè molts dels joves es van implicar en parròquies i estaments socials. No és d'estranyar que l'Ajuntament de Mataró concedís a en Rafael Juncadella, al Ple del 13 de desembre del 2018 i per unanimitat, el títol de Fill Adoptiu de la Ciutat de Mataró.

Encara que amb un format molt diferent, el 1978 va sorgir una nova activitat a l'Esplai o Casal d'Estiu, animada per monitors, una vegada acabada l'activitat del curs escolar i fins a finals del mes de juliol. D'una manera o d'una altra, aquesta activitat s'ha anat mantenint amb relativa regularitat fins avui.

La Residència d'Orientació Vocacional

En 1977, després de la crisi vocacional del Seminari menor salesià de Girona, es va dur a terme la creació d'una Residència d'Orientació Vocacional (Comunitat Sant Domènec Savio) a Mataró, adjunta als locals del Col·legi. Això va ser possible gràcies a disposar d'uns locals que havia deixat lliure l'internat,

La Residència d'Orientació Vocacional, "la Resi," animada per una Comunitat Salesiana, era independent de la del Col·legi. Un bon grup de joves hi van participar i van iniciar diverses activitats catequètiques, culturals, esportives i apostòliques en favor de la joventut i del barri, com el Casal d'Estiu que es va iniciar aquell mateix any.

No era considerada com un seminari tradicional sinó com una residència-llar on s'oferia una orientació cristiana i salesiana a joves amb inquietuds vocacionals, segons l'esperit de Don Bosco. La possibilitat d'incorporar-se als estudis de Batxillerat del Centre va afavorir encara més aquest trasllat.

Com s'ha comentat anteriorment, l'activitat d'aquesta Comunitat va afavorir la col·laboració en molts camps, com l'Esplai La Baldufa, nascut el 1984, revivint experiències anteriors com van ser l'Oratori Salesià i el Centre Juvenil dels anys 70.

Amb la disminució de vocacions, l'any 1995, la comunitat que atenia la ROV es va unir a la del col·legi, amb l'encàrrec d'atendre els dos camps de missió: la residència i el col·legi. Finalment la Resi va tancar com a centre d'acolliment vocacional el 1997.

Alguns d'aquests espais es van destinar, a partir del primer de novembre del 1999, a l'actual residència de la Comunitat Salesiana.

Centenari del col·legi: “Cent anys educant” (2005)

Aquest va ser el lema de les celebracions del Centenari de la fundació del col·legi, durant el curs escolar 2005-06. El director del col·legi era D. Joan Camps, el provincial D. Joan Codina i Giol i el president dels AA.AA el Sr. Francesc Xalabardé i Bonet.

D'entre els actes del Centenari, cal destacar la proposta que van fer els Antics Alumnes de presentar a l'Ajuntament de Mataró la petició de la Medalla d'Or de la Ciutat per a aquesta Obra Salesiana. L'Ajuntament la va concedir, per unanimitat, el 14 de desembre del 2005, en la persona de l'Exm. Sr. Joan Antoni Barón i Espinar “per la rellevància de l'Obra portada a terme per la Comunitat Salesiana a Mataró, que s'ha manifestat tant en la continuïtat de la seva acció educativa a través de moltes generacions de nens i joves, com en l'activitat constant desenvolupada en els àmbits cultural, esportiu i de temps lliure, religiós i social, irradiada al conjunt de la ciutat i portada a terme significativament en els barris de Cerdanyola i de la Llàntia.”

A la clausura hi va assistir el Rector Major del moment, P. Pascual Chávez, a la Festa Inspectorial que va reunir en el col·legi a la majoria dels salesians de l'Inspecció.

Venda a l'Ajuntament dels terrenys de la pineda

En acta datada el 14 de març del 2008, es van vendre a l'Ajuntament de Mataró els terrenys de la part superior de la pineda, amb una superfície de 14.417 m² per fer una posterior urbanització dels terrenys. Amb aquest traspàs va desaparèixer la històrica “Casa Blanca” que ja havia quedat una mica degradada amb el pas del temps.

D'aquesta manera, els terrenys del col·legi van quedar limitats per l'actual camp de futbol, ocupant des de llavors, tota la instal·lació, una superfície total de 28.714 m².

Una capella més accessible

Amb el pas del temps es va anar constatant que la remodelació d'espais feta el 1963 amb una església espaiosa on hi havia la primitiva, resultava excessivament gran per a les celebracions que s'anaven fent cada vegada més amb grups reduïts. A més calia que la gent del barri que participava a les celebracions i misses familiars hi pogués accedir més fàcilment, sense escales i sense haver de fer-ho des de l'interior del col·legi. Llavors es va pensar que podia reservar-se aquest lloc per a celebracions ocasionals més nombroses però que caldria buscar un lloc de l'edifici que fos més accessible i acollidor.

La resposta va néixer de l'oferta d'un Antic Alumne de Trep, la família Delfí Gibert, que el 2012, es va oferir per

a sufragar l'adaptació d'un antic garatge que en aquells moments s'usava com a taller de mecànica de les PES, a l'entrada del col·legi. L'accés seria molt més fàcil, al costat del jardí d'entrada del col·legi i amb aparcament. D'aquesta manera l'antic taller es va convertir en una preciosa capella, molt més accessible i acollidora. Aquí s'hi van recollir les escultures de Maria Auxiliadora i de Don Bosco, obres de l'escultor Puigdollers, que eren a l'església i la imatge de Domènec Savio.

La capella, molt més assequible, serveix des d'aquest moment per a oferir espai acollidor a celebracions reduïdes de grups d'alumnes, als grups de fe, de pastoral familiar i de catequesis. És també el lloc més adient per a la celebració dominical de la Comunitat Cristiana. A causa de la pandèmia (2020-23) i per poder seguir oferint la missa de la Comunitat Cristiana, cada diumenge del curs escolar se n'ofereix per Youtube la celebració en directe.

En l'actualitat, l'Associació de Devots de Maria Auxiliadora (ADMA), es reuneix els 24 de cada mes a l'església del Sagrat Cor, propera al col·legi.

Plataformes d'educació social (PES)...

Ja hem fet referència anteriorment a la constant voluntat de la Congregació i de l'Obra Salesiana de ser present als barris veïns i donar resposta a les seves necessitats, principalment pel que es refereix a nens, adolescents i joves.

Va ser als inicis dels anys 90 quan, constatant que una bona quantitat de joves i nens passaven molt de temps al carrer, es va decidir que el Centre Juvenil tingués una activitat diària com a espai educatiu i d'oci. La proposta va tenir una resposta molt positiva.

Però es va constatar també que era necessària una opció més àmplia, més social i personalitzada. Per això es va fer un replantejament de l'activitat i el curs 1990-91 va néixer, dins de l'Associació Juvenil Bumerang (entitat jurídica de l'Esplai i del Centre Juvenil), el Centre Obert, amb un total de 24 places.

La inauguració d'aquest Centre Obert Salesians, el 9 de novembre de 1992, va constituir un nou servei per als joves del barri, amb programes de Garantia Social i Cursos Ocupacionals per ajudar els joves que no haguessin pogut acabar els seus estudis. Del 1992 al 2001 es van promoure dos grans blocs d'activitats: els tallers i el reforç personalitzat. I del 2001 al 2005 se'ls va afegir una aula d'estudi com a suport en dificultats d'aprenentatge.

Noves iniciatives van sorgir per aquells anys, destinades a joves i adults. Algunes d'elles:

- Des del curs 1991-92 es van oferir cursos bàsics per a menors de 14 anys, Cursos de Formació d'Adults, per a majors de 16 anys i Cursos Ocupacionals.
- Durant els cursos 1992-1998, i en conveni amb l'Ajuntament de Mataró, es va desenvolupar l'acció educativa i social del Centre Obert destinada als barris de Cerdanyola i la Llàntia. Aquesta tasca la duien a terme dues persones, una directora i un educador, més la participació de voluntaris. Ja des de l'inici es treballava de manera conjunta amb Serveis Socials de la Ciutat.

L'any 1998 es va donar un canvi en l'entitat jurídica i es posaren tots els projectes (Centre Obert, Esplai i Centre Juvenil) dins l'Entitat "Salesians Sant Jordi".

Recollint una proposta Inspectorial i donant també resposta a l'augment de la immigració va néixer, el 2000, una Aula d'Estudi, amb 12 places de primària i 12 de secundària, ampliant les places del Centre Obert a 42, augmentant també el nombre de professionals: 1 directora més 4 educadors.

Aquell mateix curs 1999-2000 es van oferir també dos Programes de Garantia Social per a aprenents, un de mecànica de l'automòbil i un altre d'instal·ladors elèctrics.

Va ser el 2005 quan es van unificar el Centre Obert i el Centre de Formació d'Adults, que havia nascut el 1992, gestionat fins aquell moment per l'escola, per així donar resposta a la necessitat de formació dels adults, oferint cursos amb diferents perfils: comptabilitat, informàtica, català... I també programes de Garantia Social (electricitat, informàtica i automoció), GES (Graduat Escolar Secundària), UEC-PNO (Unitat d'Escolarització Compartida i Programa de noves oportunitats).

Els projectes desenvolupats per Salesians Sant Jordi – Mataró es van organitzar al voltant de tres grans àrees: Intervenció amb nens i adolescents, Unitat d'Escolarització Compartida i la Inserció sòcio-laboral.

En l'actualitat (2022) s'ha incorporat una nova àrea per a la intervenció socioeducativa amb les famílies, i aquest és un eix transversal per a tots els projectes de la plataforma amb una especial dedicació a les famílies més vulnerables.

Incorporació de la FP

En l'actualitat l'Obra Salesiana de Mataró ha obert una nova proposta educativa a l'escola: la formació professional. En concret s'aniran posant en marxa els 4 cursos corresponents a la formació professional en el món esportiu i en el lleure. Es tracta de donar resposta a la necessitat dels nens i joves d'avui i de preparar educadors formats en el món de l'esport amb el tarannà propi de la nostra casa. En concret s'ha posat en marxa el CFGM (cicle formatiu de grau mitjà) d'activitats físicoesportives en el medi natural i properament es posarà en marxa el CFGS (cicle formatiu de grau superior).

Per a facilitar els espais a aquesta nova oferta formativa s'ha habilitat un antic magatzem de la comunitat i l'espai de l'antic teatre.

Realitat actual en xifres

Al col·legi hi ha 36 unitats: Educació infantil (6), Educació Primària (13), Educació Social Obligatòria (12) i Batxillerat (4) en les modalitats Científic, Tecnològic, Humanístic i Social, amb un Batxillerat Dual, dos cursos de CMGM de l'àmbit de l'esport i una unitat SIEI. En aquest any escolar es marca un rècord en atenció als alumnes amb un total de 1006 que sumats als de la *UEC de les PES, sumen més de 1030 alumnes d'ensenyament reglat. A aquests números cal sumar-hi totes les persones a qui se'ls ofereix algun servei educatiu, o de promoció social, i que han participat en alguns dels nostres projectes, especialment els que s'animen des de la PES: programes detenció a la infància, cursos ocupacionals, atenció a la dona, cursos d'alfabetització ...

I la vida segueix

Sí, són xifres... però sobretot hi ha una llarga història i vida d'encarnació de l'esperit de Sant Joan Bosco que reviu els valors de Sant Francesc de Sales, model i protector dels Salesians.

L'Obra Salesiana de Mataró es vol seguir encarnant en la societat que ens toca viure amb un esperit humanista, socialitzador i cristià dedicada especialment als infants, joves i famílies, de manera preferencial als més necessitats.

Una història que, sens dubte, ha conreat molts valors en la vida de tantes persones i en el progrés de la nostra societat.

Estem segurs que els fundadors del col·legi, el matrimoni Antoni Cuyàs i Santpere i seva esposa, Maria Sagarra i Puig estan ben satisfets de l'opció que al seu temps varen prendre.

Que així sigui en el futur que encara ens queda per teixir.

Mataró, gener del 2022.

Imatges:

A. T. V. — 486 - MATARÓ, Vista general

